

BALATONRIUM ÖKOLOGIAI × KULTURÁLIS HÉTVÉGE

BALATONRIUM × VEB 2023 ×

 SZABADON
BALATON

Balaton-felvidéki
Nemzeti Park

IIIIOIIIIE

BALATONI
LIMNOLÓGIAI
KUTATÓINTÉZET

LIMNOLÓGIA KUTATÓCSOPORT
PANNON EGYETEM

Bakony-Balaton
Környezetvédelmi
Oktatóközpont

BALATORIUM

ÖKOLÓGIAI × KULTURÁLIS

HÉTVÉGE

2022. Augusztus 26.

Balatoni Limnológiai Kutatóintézet, Tihany

2022. Augusztus 27-28.

Örvényesi Szabadstrand, Örvényes

A BALATORIUM kutatók és művészek összefogása a Balatonért.

A Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa (VEB2023 EKF) BALATORIUM programjának célja, hogy kulturális programokon láthatóvá tegye a tó összetett ökoszisztémáját, és hozzájáruljon a Balaton jövőjét érintő létfontosságú kérdésekben folytatott társadalmi párbeszédhez.

BALATORIUM ÖKOLÓGIAI × KULTURÁLIS HÉTVÉGE

MI A BALATORIUM ÖKOLÓGIAI × KULTURÁLIS HÉTVÉGE?

strand x workshopok x beszélgetések x lassú tájbejárások x művészeti akciók
és mindenmás a Balaton és térségének aktuális ökológiai kérdéseiről

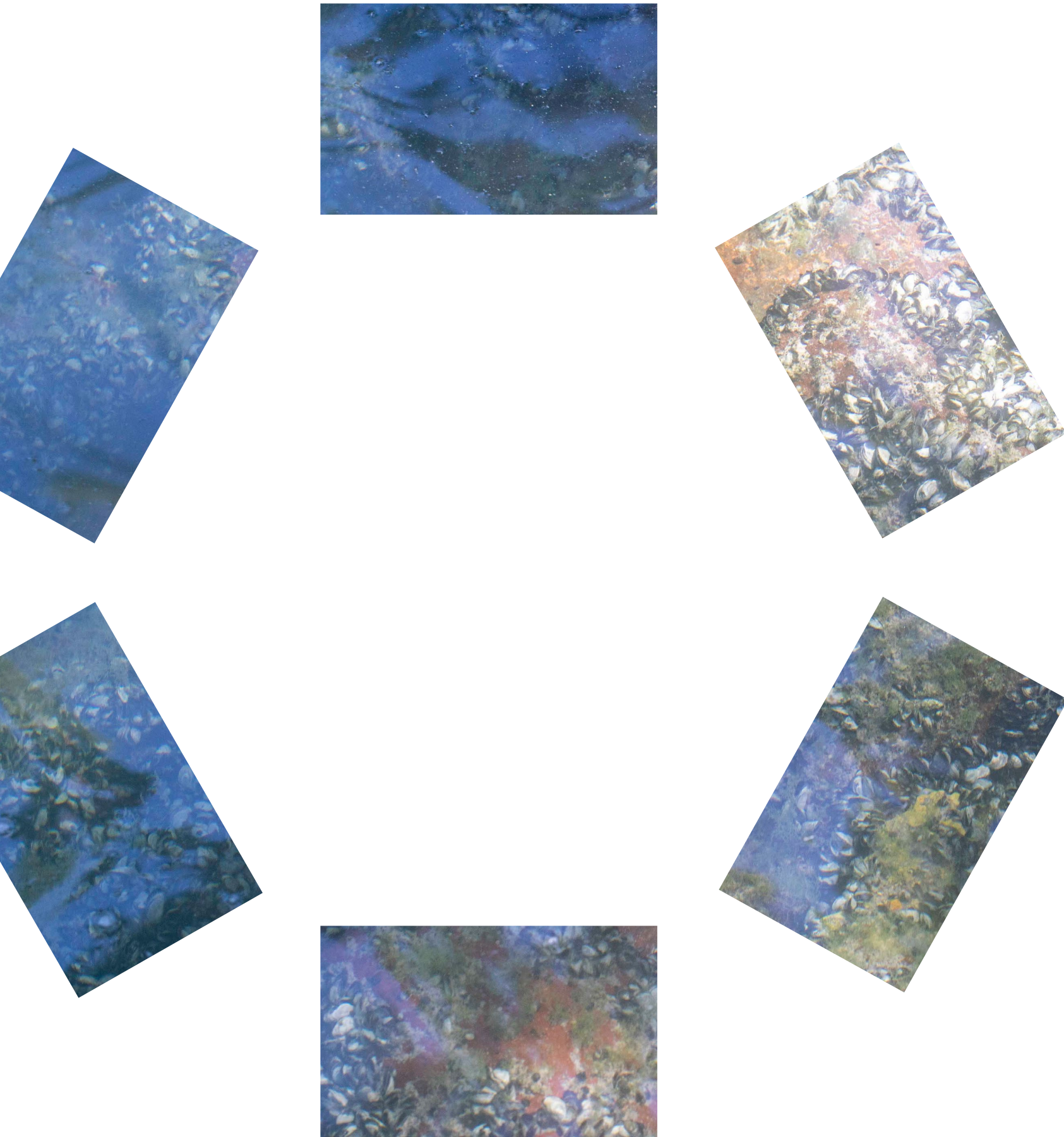
KINEK SZÓL?

Mindenkinek, aki szereti a Balatont, a térségben él, nyaral.

MI A TÉMA?

Balaton. Klímaváltozás és a területhasználat átalakulása. Mindkét tényező önmagában is jelentősen átalakítja a tavat és a térséget, de egymás hatását is erősíti a két folyamat. Az intenzívebb területhasználat, a természetes és természetközeli élőhelyek visszaszorulása, az emberi túlhasználat és túlépítés sok esetben olyan láncreakciókat indít el, melyek szélesebb területekre ható változásokat okoznak. Mindez invazív fajok megjelenéséhez, más fajok kipusztulásához, és az élőhelyek leromlásához vezet. Ezekre a kihívásokra ökológiai, társadalmi és gazdasági szempontból fenntartható válaszokat kell találnunk, ennek első lépése pedig e problémák megismerése és megértése.

BALATONI LIMNOLÓGIAI KUTATÓINTÉZET | NYÍLT NAP

Augusztus 26-án, pénteken, 9:00 és 16:00 óra között nyílt napot tart az ELKH Balatoni Limnológiai Kutatóintézete (BLKI). A Nyílt Nap célja, hogy a nagyközönség bepillantást nyerjen a Balaton élővilágába, és ezen keresztül az édesvizek környezettani kutatásába, az intézetben folyó munkába.

BALATONI LIMNOLÓGIAI KUTATÓINTÉZET | NYÍLT NAP

Az ország legnagyobb múltú biológiai kutatóintézete parkjának árnyas fái alatt található **akváriumokban a Balaton parti övében élő halfajok** tekinthetők majd meg. De láthatók lesznek itt úgynevezett **makrogerinctelenek** is, mint például az invazív **cifrarák**. A látogatók megtudhatják, mire lehet jó a vándorkagyló, és azt is, hogyan járulnak hozzá az édesvízi kisorák a vízminőség védelméhez.

A kutatók a nap folyamán többször is bemutatják, hogyan zajlik a **mintavétel a gyakorlatban**, illetve hogy a vett mintákban hogyan keresnek vízi gerincteleneket. Meg lehet tekinteni a Közép-Európában egyedülálló **mezokozmosz-rendszert**, melynek segítségével a kutatók a sekély tavakban zajló folyamatokat modellezik, és olyan globális kérdésekre is válaszokat keresnek, mint például a klímaváltozás. Aki kedvet érez, kvízzjátékban tesztelheti a tudását. A nyílt napon díjazzák a helyben készülő legötletesebb gyerekrajzokat is.

A nyílt napon az **érdeklődők a műemlék épületegyüttesbe is beléphetnek**. Itt többek között megfigyelhetik, hogy néznek ki az algatenyészetek mikroszkóp alatt. A nap folyamán több alkalommal lesz vezetett tudományos túra az épületben, és arra is fény derül, hogy mik azok a mikroszennyezők, és milyen hatással vannak a vízi élőlényekre.

A kutatók több előadással is készülnek: szó lesz többek között a **Balaton halevő madarairól**, az **aktuális algahelyzetről**, a Balaton siklóiról és az itt élő invazív halfajokról. Kiderül az is, hogy ártalmas lehet-e a naptej a vízi élővilágra.

BALATONI LIMNOLÓGIAI KUTATÓINTÉZET | NYÍLT NAP

KAPCSOLÓDÓ PROGRAMOK:

ÉRZÉKSZERVI SÉTÁK VÍZ-PERSPEKTÍVÁBÓL SLOWWALK II

Illés Zsófia Szonja

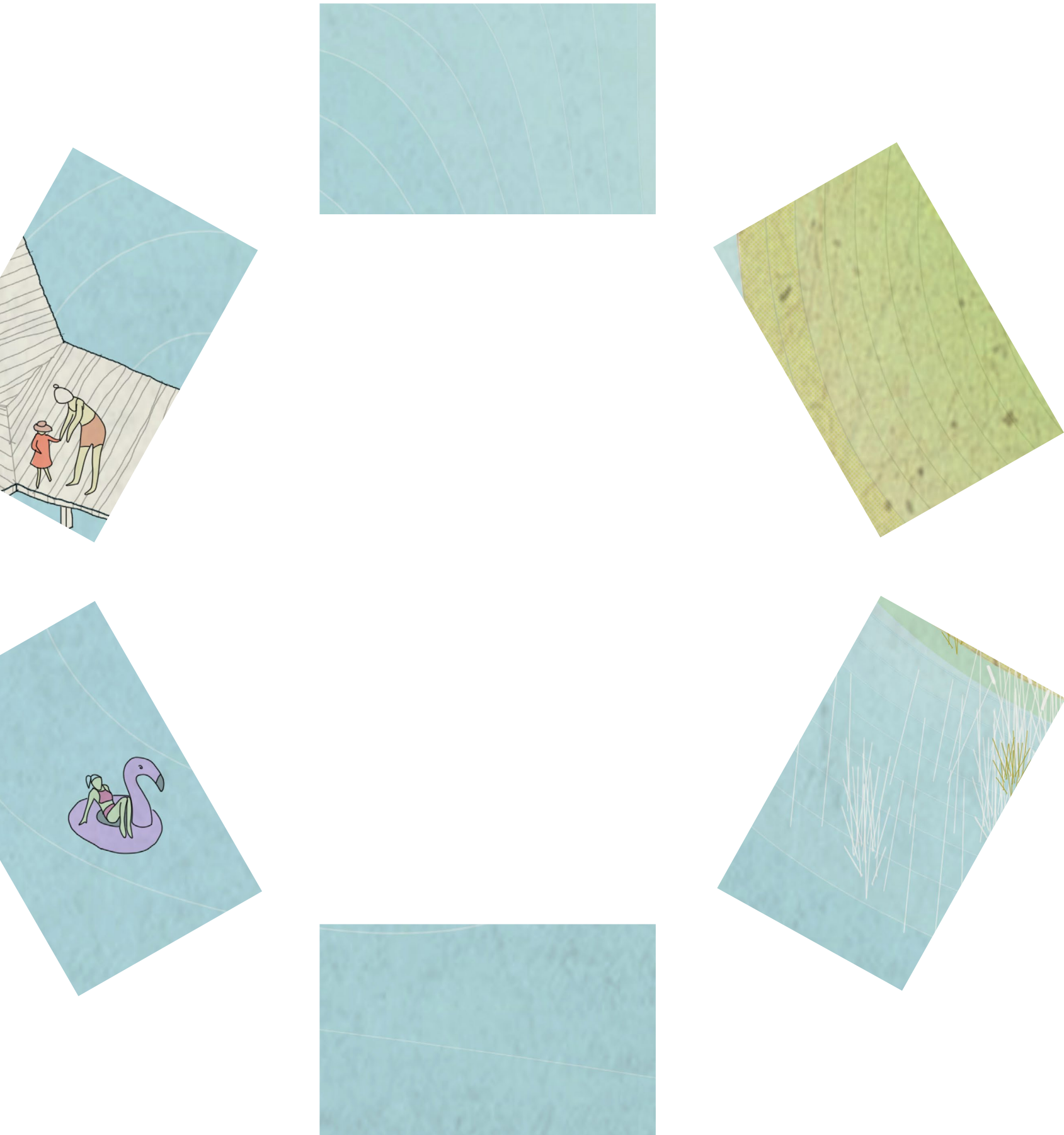
Milyen szagok, hangok, ízek, érzések befolyásolják egy helyről alkotott képünket, az ahhoz való kapcsolódásunkat? A két séta (hang-séta és tapintás-séta) különböző érzékszervi aspektusain keresztül a résztvevők az adott környezetet különféleképpen értelmezik újra - olyan módszertanra alapozva, amely a testünkben és testi interakcióinkban gyökerezik.

MISSA ECHOLOGICA KÓRUSMŰ

Zilahi Anna és a Varsányi Szirének

A Varsányi Szirének klasszikus popdalokat és időnként népdalokat is újragondoló női kórus. Fellépésük a tihanyi visszhang legendáját a környezetért való női imádságként újragondoló, Zilahi Annával közösen készített Missa Echologica című munkájukra épül.

BALATON | TÓ és PARTI ZÓNA

A szekció programjainak keretében megvizsgáljuk a parti zóna szerepét a tó ökoszisztémájában, ezen belül a vízszint és vízminőség kapcsolatát. Megismerkedünk azokkal a folyamatokkal, melyek a tó fokozott hinarasodásáért vagy algásodásáért felelősek, és górcső alá vesszük a parti zóna egyik fontos élőhelyét, a nádast is. Mindeközben rávilágítunk az emberi tevékenységek (beépítés, horgászat, fürdőzés) szerepére. Szó esik majd a természetes partszakaszok visszaállításának fontosságáról, a már kialakított partszakaszok esetében pedig olyan természetközeli partvédelmi megoldásokat tanulmányozunk, amelyek jobban alkalmazkodnak a változó vízálláshoz. Reflektálunk a jelenlegi partvédőművek állapotára, és a strandrészek természetközelebbivé alakítását célzó növekvő társadalmi igényre is, mindezt a strandolók és látogatók részvételével, hozzászólásaival. Ezekről a témákról az egyes eseményekhez kapcsolódóan lehetőség nyílik majd a téma kutatóival és szakértőivel beszélgetni.

BALATON | TÓ és PARTI ZÓNA

BALATORIUM | VÍZI INSTALLÁCIÓ

A vízi installáció központi motívuma egy úszó vízikert, mely az ökológiai–kulturális hétvége egyik multifunkcionális eleme egyrészt: események helyszíne, ugyanakkor bója és a vízibár is egyben. A telepített úszókert jó példa a természetes növénytársulások víztisztító képességére, az installációhoz épített vízi járművekkel pedig bejárhatóak a környékbeli vizes élőhelyek.

FOLIORIUM

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Örvényesen, a BALATORIUM ökológiai–kulturális hétvégéjén mutatkozik be a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem építész hallgatói által tervezett installáció, a FOLIORIUM prototípusa, mely alternatív oktatási helyszín, kiállítótér és közösségi tér egyben. A pavilon tervezőit az ökológiai tényezők és folyamatok kártyavárszerűsége inspirálta.

STRANDREHAB | TERVEZÉSI WORKSHOP

GUBAHÁMORI építésziroda + szabadonbalaton

Milyen az ideális strandszakasz, milyen funkciókat lát el? Milyen egyéb funkciókkal kell rendelkeznie, ha az emberi mellett ökológiai szempontokat is figyelembe veszünk? Ezeket a kérdéseket járja körül a GUBAHÁMORI és a szabadonbalaton közös tervezési workshopja, ahol az örvényesi szabadstrand partszakaszát lehet játékosan újragondolni. Mindebben egy terepasztal társasjáték is a résztvevők segítségére lesz.

BALATON | TÓ és PARTI ZÓNA

VÍZIBÁR-C:N:P BÁR

szabadonbalaton

Mi zajlik a Balatonban tápanyagok terén? A szabadonbalaton bárja strandon és vízen egyaránt jelen lesz. Szó lesz az algavirágzásról, különféle tápanyagok kapcsolatáról és a vízminőségről is. A felmerülő kérdésekre a beköszönő kutatók adnak majd választ. A tematikus szabadonbalaton bárban Balaton-specifikus italokon és ételeken keresztül kóstolhatnak bele a látogatók a tó ökológiai folyamataiba. Algafröccs és más fantáziaitalok mellett vízinövény falatkákkal várunk!

BOJLITOR | HALÁLDOZATI LAKOMA PERFORMANSZ

szabadonbalaton

A beetetési akció során emberi fogyasztásra kigondolt bojlíételeket – beetetésre alkalmas csalit – kínálunk és készítünk a tó vendégeivel együtt horgászati alapanyagokból. Közben kipróbáljuk, mennyire egyezik a halakkal étrendünk, és hogy vannak-e olyan tókímélő foszformentes diéták, amelyek amellet, hogy finomak és fogyaszthatóak ember és állat számára, a tó tápanyagterhelését is csökkentik, vagy legalábbis nem növelik.

KAPCSOLÓDÓ PROGRAMOK

ILYET ÉN IS TUDOK | VÍZINÖVÉNY- ÉS ZÖLDSÉGFESTŐ WORKSHOP

Képbani

A workshop keretében a szabadstrand környezetétől megigézve válnak képzőművészeti modellekké a vízparti növények, gyümölcsök és zöldek. A vibráló színek és ismétlődő formák használata segít elmélyedni a mindennapi élet sokszor banálisnak érzékelt részleteiben, és azok új perspektíváiban.

KÉPREGÉNYRAJZOLÓ FOGLALKOZÁS

Hordós Boldizsár

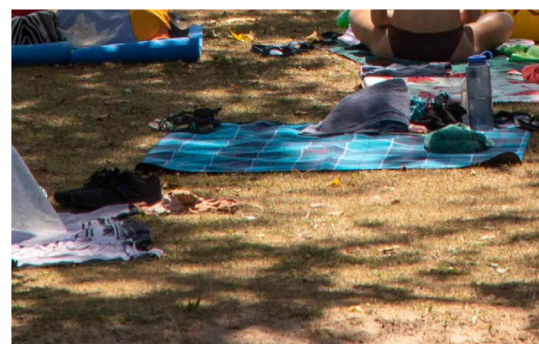
Az ökológiai-kulturális hétvége eseményeit képkockákon eleveníti meg és szervezi történetekké a foglalkozás, mely során szó esik a kép-szöveg megfelelő aránya és a történetív dramaturgiája mellett arról is, hogy mit érdemes a Balaton régió ökológiai jelenségeivel, kihívásaival kapcsolatban megörökíteni, elmesélni.

BALATORIUM SZITAWORKSHOP

Szurcsik Erika és Jámbor Éva

BALATORIUM témák és minták hazavihető formában. A workshopon egyszerűsített formában ismerkedhetnek meg az érdeklődők a szitanyomás technikájával, előre elkészített szita-kereteken próbálhatják ki a nyomtatást. Lehetőség lesz saját pólóra, táskára illetve az általunk biztosított anyagokra is nyomni.

TOVÁBBI PROGRAMOK HAMAROSAN.

A BALATON VÍZGYŰJTŐJE

A ma ismert balatoni táj emberi beavatkozások sorozatának eredménye. A tó és térsége folyamatosan alakul az emberek táj- és vízgazdálkodási tevékenysége nyomán. Hogy megküzdjön az éghajlatváltozás és a vízhiány okozta kihívásokkal, a térségnek lokális megoldásokkal kell élnie. A talajvédelem a Balaton térségének egyik kulcskérdése, hiszen a Balaton-felvidék döntő részén különböző, úgynevezett barna erdőtalajok vannak, melyek felett nem erdő, hanem többnyire szántóföld vagy gyümölcsös található. E területek esetében kiemelten fontos feladat a növényzet visszatelepítése, hiszen nélkülük a talaj megújulóképessége csökken, és idővel a föld kimerül. A szekció programjain figyelmet szentelünk a biológiai sokféleség, a talajvédelem, a fajtaváltás, és az ökológiai gazdálkodás jelentőségének.

Kötetlen beszélgetések a régiós tájhasználatunk ökológiai következményeiről:

Miért fontos, hogy miként használjuk a Balaton vízgyűjtőterületét a tó szempontjából? Milyen ökológiai kihívásokkal néz szembe a térség, vagy éppen az itt élő bio termelők és gazdálkodók? Milyen hatással lesz a helyi szőlőtermesztésre az éghajlatváltozás, és mit tegyünk ha van saját szőlőnk, de nem vagyunk szőlészek? Hol és hogyan kiránduljunk, úgy hogy azzal a ne terheljük túl a megmaradt természetes élőhelyeket?

A BALATON VÍZGYŰJTŐJE

TALAJVARRÓ WORKSHOP

Gyeviki Hajnal

A Talajvarró workshop egy kontemplatív talajregeneráló és -alkotó érzékenyítő workshop. Biopamut-fonállal varrunk öltéseket egy terület talajának (hiányzó) termőrétegébe. Eközben ismerkedünk a talajban lévő élő gyökérzet fontos szerepéről, szót ejtünk a takarónövényekről és ezekhez kapcsolódó témákról, egyben létrehozunk egy idővel lebomló, köztéri és közösségi alkotást.

TÁJFAJTAPARADICSOM WORKSHOP

Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet

A sokszínűség harapható! A házikertek termesztett növényeink genetikai sokféleségének megőrzésében kulcsszerepet töltenek be. Az ökológiai gazdálkodás egyik célja a termesztett fajok és fajták változatosságának megőrzése. A tájfajta paradicsomok tavasszal palántaként kaphatók, de a termésből is könnyen kinyerhető a mag, és rákövetkező évben már vethető. A program során ezeket a tájfajtákat és a magok kinyerésének módszerét mutatjuk be.

A BALATON VÍZGYŰJTŐJE

SZŐLŐ SORKÖZNÖVÉNYTAKARÓ WORKSHOP

Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet

Miért fontos élő növényekkel takarni a talajt a szőlőültetvényekben? A szőlő ültetvények talaja sokszor egész évben gyommentes, feketére művelt, vagy gyomnövényekkel, jobb esetben vetett növénytakaróval fedett. A program során megismerkedünk egy szőlőültetvény és a benne élő szervezetek ökológiai összefüggéseivel és az ültetvényekbe ajánlott növényfajok magjaiból maglabdákat készítünk.

A MONOKULTURÁLIS SZŐLŐTERMESZTÉS LEIGÁZOTT TALAJAI | BESZÉLGETÉS

Fajgazdag növénytakarók, biodiverzitás, élő talaj. E feltételek eredményezik a fenntartható szőlőtermesztést. Beszélgetés a fajgazdag talajtakaróval rendelkező szőlőültetvényekről, a Balaton borrégió kultúrtájáért.

TRADICIONÁLIS VAGY ÚJNEMESÍTÉSŰ SZŐLŐFAJTÁK PRO ÉS KONTRA | BESZÉLGETÉS

dr. Kovács Barnabás szaktanácsadó (a MATE Szőlészeti és Borászati Intézetének oktatója)

A klímaváltozás a balatoni borrégió szőlészeit is kihívás elé állítja: nagy kérdés, hogy a régi, tradicionális, helyi klímához alkalmazkodott, de intenzívebb gondozást igénylő fajtákat, vagy a mai környezeti változásoknak könnyebben ellenálló, újnemesítésű, rezisztens fajtákat részesítsék e előnyben? Vajon hol az egyensúly a tradíciók megőrzése és a fenntartható szőlőtermesztés között?

A JÖVŐ BORA, A BOR JÖVŐJE | FILMVETÍTÉS ÉS KÓSTOLÓ

BÜRO imaginaire

A klímaváltozás kihívása folyamatosan terítéken van – a károsanyag-kibocsátások kérdésénél azonban gyakran figyelmen kívül hagyjuk azt, ami szó szerint a szemünk előtt van: az ételt, amit megeszünk és az italt, amit megiszunk. A BÜRO imaginaire kurátori kollektíva által vetített film a klímaválság és a borászat összefüggéseire, és aktuális kihívásaira irányítja figyelmünket. Milyen megküzdési stratégiák lehetségesek a szőlészek és a borászok számára a drasztikus klimatikus változások fényében? Vajon milyen bort fogunk kortyolgatni nyári estéken 2050-ben?

TOVÁBBI PROGRAMOK HAMAROSAN.

SLOWWALK II

LASSÚ TÁJBEJÁRÁS

A SLOWWALK eseménysorozat tudatunkat és érzékelésünket kiélesítve arra ösztönöz, hogy újfajta figyelemmel forduljunk a balatoni ökoszisztémák felé. Ne csak azt tárjuk fel, hogy az ember hogyan formálja a tájat, de azt is, hogyan hathat vissza a táj az emberre.

A lassú tájbejárás a Balaton-felvidék ökológiai hálózatainak kulcshelyszíneit érinti. Keretében beszélgetések, workshopok, kisléptékű művészeti installációk, intervenciók és performanszok valósulnak meg. A lelassult séták során élményszerűen tapasztalják meg a résztvevők a táj egyedi jellemzőit, és ökológiai vonatkozásait. Az Ökológiai Hétvége sétavezetői között van művész, designer, pszichológus, filozófus és biológus is, de az események minden esetben a befogadók aktív részvételére alapozva terttenek valós kapcsolatot a résztvevők és a táj között.

SLOWWALK II

LASSÚ TÁJBEJÁRÁS

ÉRZÉKSZERVI SÉTA

Illés Zsófia Szonja

Milyen szagok, hangok, ízek, érzések befolyásolják egy helyről alkotott képünket, az ahhoz való kapcsolódásunkat? A két séta (hang-séta és tapintás-séta) különböző érzékszervi aspektusain keresztül a résztvevők az adott környezetet különféleképpen értelmezik újra - olyan módszertanra alapozva, amely a testünkben és a testi interakcióinkban gyökerezik.

KIRÁNDULÁS A KÖZELI KOZMOSZBA - RÖVID SÉTÁK A VÉGTELENBE

Tillmann J.A. & Schell Gergely

Sétánk során arra törekszünk, hogy a megszokott környezet szokásos észlelése, futólagos érzékelése helyett a természet egy apró részletét, vagy akár egészét vegyük tekintetbe, tegyük ki érzékeinknek, mélyedjünk el dimenzióiban.

A BŐVELKEDÉS KÉRDÉSEINEK VIRÁGAI

Hódi Csilla & Lutz Boglárka & Türei Dénes

A gombák mindenütt jelenlévő organizmusok, melyek a többi élőlénycsoport szerepeit kiegészítve és összekapcsolva a természet körkörös egységét testesítik meg. A játékos séta során a helyi nöszőfüvek invitálnak bennünket a föld alá, az őket támogató talajlakó gombák fonalhálójába. Itt kapcsolódunk be a bőségről, a kölcsönösségről és a szépségről szóló aktuális emberi/tudományos kutatásokba.

SLOWWALK II

LASSÚ TÁJBEJÁRÁS

BIRDS, NOT BIRDS

Somló Dávid

A művész hangokat követő sétára hívja a résztvevőket és olyan helyekre vezeti el őket, ahová maguktól biztosan nem keveredtek volna el. A balatoni természet hangjaival összezsengő, a térben elrejtett miniatűr kompozíciók a környezet megfigyelésének új dimenzióit nyitják meg a résztvevők számára.

SLOWERÁLOS LEGELŐLENYOMATOLÁS

szabadonbalaton x Schuller Mária - Vértesi Borbála

Látható és láthatatlan határok veszik körül a legelő típusú tájakat, melyek folyamatos átmenetiségben létezve sokféle állat- és növényfajnak adnak otthont. A legelő állatok növényzetformáló alaptevékenységeik mellett területeket kapcsolnak össze a trágyájukkal szétszórt magvak és a szőrzetükbe tapadt növényi szaporítóképletek szédhordásával. Hasonlóképpen, a séta végén a bejárt terület tájlenyomatát olvashatjuk le a mag- és növénygyűjtő kezeslábasról, a SLOWERÁL-ról.

A SLOWWALK programsorozat szakmai partnere:

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság

A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

2022.07.28.

